

ירושלים, ט' בשבט, תשי"ע
24 בינואר, 2010
חוזר מס' ח-06-2257

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי

הנדון: מניעת הלבנת הון ומימון טרור וזיהוי לקוחות
(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 411)

מבוא

1. מאז כניסתו לתוקף של צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001 (להלן – הצו), ניכרת התקדמות משמעותית ביישום ההנחיות בנושא של מניעת הלבנת הון ומימון טרור. היישום כולל עמידה במרבית הקריטריונים המורחבים שנקבעו על ידי ה-FATF (Financial Action Task Force) לבחינת שיתוף פעולה של מדינות במלחמה בהלבנת הון ובמימון טרור. בנוסף, הפיקוח על הבנקים, בשיתוף פעולה עם המערכת הבנקאית, שכלל את רמת פיקוחו בתחום זה.
2. ביקורות בינלאומיות שנערכו העלו כי עדיין קיימים פערים בין הסטנדרטים הבינלאומיים שנקבעו בנושא, לבין ההנחיות הקיימות בישראל. בעקבות זאת, נדרש, בין היתר, תיקונו של הצו האמור לעיל ותיקונה של הוראה זו.
3. לאור הנסיון שנצבר, נדרשת תשומת לב מיוחדת לנושאי הגברת הפיקוח על שלוחות של תאגידים בנקאיים מחוץ לישראל ועל חיזוק מעמדו של האחראי בארגון על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס – 2000 (להלן – חוק איסור הלבנת הון) והקשר עם הביקורת הפנימית.
4. לאור האמור לעיל, ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות ובאישור הנגיד, תיקנתי הוראה זו.

התיקונים להוראה

5. סעיף 1 (מבוא), תוקן כמפורט בהוראה.
6. בסעיף 2 (תחולה), במקום האמור בסעיפים קטנים (א)-(ג) יבוא:
(א) הוראה זו תחול על תאגיד בנקאי ועל תאגידים כאמור בסעיפים 11(א) ו-11(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן – חוק הבנקאות (רישוי)).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בתאגיד כאמור בסעיף 11(א)(2) לחוק הבנקאות (רישוי) ובסניף של תאגיד בנקאי מחוץ לישראל, לא יחול האמור בסעיפים 11, 16(ב), 26 ו-33-31 להוראה. בתאגיד ובסניף כאמור, כאשר ההוראות לעניין מניעת הלבנת הון ומימון טרור במדינה בה פועל התאגיד או הסניף שונות מהוראה זו, יחולו ההוראות המחמירות מביניהן ככל שאינן עומדות בסתירה להוראות הדין המקומיות.

דברי הסבר

איחוד הסעיפים המתייחסים לתחולת ההוראה מחוץ לישראל, והבהרה שבמקרה של סתירה בהוראות תחול ההוראה המחמירה מביניהן.

7. בסעיף 3 (הגדרות):

- א. נוספו הגדרות של "הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור", "לקוח" ו"תאגיד בנקאי", כמפורט בהוראה.
- ב. תוקנה הגדרת "מדינה בסיכון גבוה".

8. בסעיף 3א. (מדיניות בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור), אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
"1א) מדיניות התאגיד הבנקאי בנושא איסור מימון טרור תתייחס ליכולת הבנק לסרוק ולזהות עסקאות שיכול שיהיו קשורות למימון טרור ולאופן בו ייעשה שימוש ברשימות של ארגונים ופעילי טרור שהוכרזו על ידי גורמים אחרים (לדוגמא האו"ם או ממשלת ארה"ב – OFAC)".

דברי הסבר

בקביעת המדיניות בנושא איסור מימון טרור, ניתן לתאגיד הבנקאי שיקול דעת לאופן השימוש ברשימות שפורסמו על ידי גורמים אחרים.

9. בסעיף 4 (מדיניות בנושא "הכר את הלקוח"):

- א. בסעיף קטן (א), במקום האמור אחרי המילים: "התייחסות גם לנושאים הבאים", יבוא:
"1) מתן שירות ללקוחות לרבות הליך הכרת הלקוח בעת פתיחת חשבון או בעת מתן שירותים למבצע פעולה שאינו רשום כבעל או כמורשה חתימה בחשבון ;
2) סיווג קבוצות לקוחות בסיכון גבוה ;
3) כללי "הכר את הלקוח" שונים עבור לקוחות מסוגים שונים ;
4) ניטור אחר הפעילות בחשבונות וניטור מוגבר אחר לקוחות בסיכון גבוה".

דברי הסבר

הבהרות והרחבות לקביעת המדיניות בנושא "הכר את הלקוח".

ב. בסעיף קטן (ב), במקום האמור בסעיף יבוא:

"בגיבוש המדיניות, יובאו בחשבון גורמים, כגון בירור אודות מטרת פתיחת החשבון, נסיבות פתיחת החשבון והפעילות המתוכננת בו, עיסוקו של הלקוח, והאם הוא בעל תפקיד ציבורי בכיר, מקור עושרו/הכנסותיו ומקור הכספים שאמורים להיות מופקדים בחשבון, זיקתו למיקום הסניף של התאגיד הבנקאי, האם הלקוח סורב לקבל שירותים בתאגיד בנקאי מסיבות הקשורות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, בירור אודות חשבונות הקשורים לחשבון הלקוח, וכן כל פרט אחר הדרוש כדי להבין את מהות פעולותיו של בעל

החשבון; לגבי תושב חוץ – גם זיקתו לישראל, והאם הלקוח הוא איש ציבור זר; לגבי חשבון עסקי – גם הכרת העסק, אפיון הלקוחות והספקים ובירור אודות היקף הפעילות העסקית המתוכננת בחשבון".

דברי הסבר

פירוט הגורמים לגיבוש המדיניות בנושא "הכר את הלקוח" אליהם יתייחס התאגיד הבנקאי.

10. בסעיף 7 (האחראי למילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון):
- א. בסעיף קטן (א), אחרי המילים "כפוף ישירות לחבר הנהלה", יבוא: "שאינו אחראי על תחום בו מבוצעות פעילויות עסקיות".
 - ב. אחרי סעיף קטן (א), יבוא:
"1א) לאחראי יהיה מעמד פורמאלי בכיר בתאגיד הבנקאי. האחראי יהיה בעל כישורים, ידע וניסיון ההולמים את תפקידו ותחומי אחריותו".
 - ג. בסעיף קטן (ג), אחרי המילים: "האחראי יגיש", יבוא:
"להנהלת התאגיד הבנקאי/או לדירקטוריון, ישירות...", ובסוף הסעיף יתווסף:
"ולמכלול הסיכונים והחשיפות של התאגיד הבנקאי".
 - ד. אחרי סעיף קטן (ג), יבוא:
"ד) לאחראי ולעובדיו תהיה גישה בלתי מוגבלת לכל הרשומות והמידע על זיהוי לקוחות ומסמכים נוספים ל"הכרת הלקוח", מסמכי עסקאות וכל מידע רלבנטי אחר.
ה) האחראי בסניף מחוץ לישראל יהיה כפוף מקצועית לאחראי בישראל (ולא למנהל הסניף בחוץ לארץ).
ו) האחראי יודא שבחברות בנות רלבנטיות של התאגיד הבנקאי, בישראל ומחוץ לישראל, פועל אחראי ברמה מקצועית נאותה".

דברי הסבר

הוספת הנחיות שנועדו לחיזוק מעמדו ועצמאותו של האחראי בתאגיד הבנקאי והטלת חובות נוספות בכל הקשור לפיקוח ובקרה אחר עבודת האחראי בשלוחות חו"ל של התאגיד הבנקאי.

11. אחרי סעיף 7 יבוא:

"הקשר עם הביקורת הפנימית

- א7. (א) נאותות ואפקטיביות מסגרת העבודה של האחראי למילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון תהיה נתונה לביקורת תקופתית של הביקורת הפנימית.
- (ב) הביקורת הפנימית תקצה משאבים הולמים לבדיקת הציות לנושא זה (כולל בדיקות מדגמיות), המדיניות, הנהלים והבקרות.
- (ג) המבקר הפנימי בתאגיד הבנקאי יעדכן את האחראי בממצאי ביקורת הרלבנטיים למילוי חובותיו".

דברי הסבר

הטלת חובות על הביקורת הפנימית לכיסוי תחום איסור הלבנת הון ומימון טרור וכן חיזוק הקשר בין האחראי לביקורת הפנימית.

12. בסעיף 8 (3) (ניהול סיכונים), אחרי המילים: "בקרה שוטפת אחר חשבונות", יבוא: "ובקרה אחר פעילות לקוחות שלא באמצעות חשבון".

דברי הסבר

הטלת חובה לניטור פעילות של עוברי אורח.

13. בסעיף 9 (ב)(1) (זיהוי לקוחות), אחרי המילים: "תאגיד בנקאי לא יפתח חשבון עבור לקוח", יבוא: "ולא יצרף לקוח לחשבון קיים".

דברי הסבר

הוספת לקוח לחשבון קיים כרוכה בסיכון דומה לפתיחת חשבון חדש.

14. בסעיף 13 (ב)(1) (שמירת מסמכי זיהוי), בסוף הסעיף יבוא: "בחשבונות של לקוחות בסיכון גבוה יבצע התאגיד הבנקאי סקירות מוגברות".

דברי הסבר

הוספת דרישה לביצוע סקירות מוגברות בחשבונות של לקוחות בסיכון גבוה.

15. בסעיף 14 (מעקב שוטף):

א. בסוף סעיף קטן (א) יבוא: "ועם היכרותו את הלקוח, פעילותו העסקית ופרופיל הסיכון שלו ובמידת הצורך, נאותות מקורות הכספים בחשבון".

ב. בסעיף קטן (ב):

(1) במקום "פעילות בלתי רגילה" יבוא: "פעילות חריגה".

(2) אחרי המילים "פעולות נעדרות הגיון כלכלי או עסקי", יבוא: "פעולות מורכבות".

(3) במקום האמור בסיפא של הסעיף יבוא: "המפקח רשאי לקבוע לתאגיד בנקאי הוראות אחרות חלף הוראות סעיף קטן זה, בהתחשב בגודלו, בהיקף פעילותו ובמידת מורכבותה".

ג. אחרי סעיף קטן (ב), יבוא:

"(ב) תאגיד בנקאי יבדוק את הרקע ומטרת הפעילות החריגה בחשבונות, ויבחן האם הפעילות עולה לכדי פעילות החייבת בדיווח לפי סעיף 9 לצו. ממצאי הבדיקה יתועדו בכתב ויהיו זמינים לרשויות הפיקוח ולמבקרים לתקופה שלא תפחת משבע שנים".

ד. אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) דיווח על פעולה בלתי רגילה לפי סעיף 9 לצו, יתבצע בפרק הזמן הקצר ביותר בנסיבות העניין. במקרה של נסיבות מיוחדות, עיכוב בלתי נמנע או שהתאגיד הבנקאי רואה את העיכוב כמוצדק, יתעד התאגיד הבנקאי את הסיבות לעיכוב.

דברי הסבר

הוספת דרישה לביצוע פעולות מוגברות להבנת הרקע ומטרת הפעילות החריגה. רק לאחר גיבוש המסקנות על התאגיד הבנקאי לקבל החלטה האם נדרש דיווח לפי סעיף 9 לצו. כמו כן, נוספה דרישה לתעד את הממצאים ולדווח בסמוך לאחר קבלת ההחלטה.

16. בסעיף 15 (ד) (חשבונות של לקוחות בסיכון גבוה), בתחילת הסעיף יבוא: "תאגיד בנקאי ינקוט פעולות מוגברות להכרת לקוחות בסיכון גבוה".

17. בסעיף 18(ג) (חשבונות ממוספרים), אחרי המילים: "ממערכת הציות", יבוא: "והביקורת".

18. בסעיף 21 (לקוחות החשופים מבחינה ציבורית):

א. אחרי סעיף קטן (ג), יבוא:

"(ג) התברר במהלך ההתקשרות שהלקוח הינו איש ציבור, ההחלטה על המשך ההתקשרות עמו תתקבל על ידי מנהל בכיר, בכפוף לאמור בסעיף 24 להלן".

דברי הסבר

הנחיות לגבי לקוח שהפך להיות איש ציבור.

ב. אחרי סעיף (ד), יבוא:

(ה) "קשרים עסקיים לרבות ניהול חשבונות עם בן משפחה מדרגה ראשונה של איש ציבור או תאגיד המצוי בשליטתו וכן שותף עסקי של איש ציבור, מהווים סיכון מוניטין הדומה לסיכונים הכרוכים בניהול קשרים עסקיים לרבות ניהול חשבונות עם איש ציבור".

דברי הסבר

הבהרה לכך שעל התאגיד הבנקאי להתחשב בסיכון הכרוך בניהול קשרים עסקיים עם בני משפחה ועם שותפים עסקיים של איש ציבור.

ג. הגדרת "תפקיד ציבורי בכיר" שונתה, כמפורט בהוראה.

19. בסעיף 22 (בנקאות קורספונדנטית):

א. בסיפא של סעיף קטן (ג) יבוא: " וכן לא ינהל עסקים כאמור עם מוסד פיננסי המאפשר שימוש בחשבונותיו על ידי בנק כאמור".

ב. אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) ההחלטה על ניהול קשרי קורספונדנט חדשים תתקבל על ידי מנהל בכיר".

דברי הסבר

הוספת דרישות לבדיקות נוספות בעת פתיחת חשבונות קורספונדנטים.

20. בסעיף 23 (הדרכה), האמור בסעיף יסומן (א) ובסופו יבוא:

"ההדרכה תתבצע על בסיס שוטף בכדי להבטיח שהמידע המצוי בידי העובדים עדכני וכולל מידע על טכניקות, שיטות ומגמות עכשוויות. בהדרכה תינתן תשומת לב מיוחדת לכל ההוראות המתייחסות למניעת הלבנת הון ומימון טרור, ובמיוחד לדרישות הנוגעות לדיווח על פעולות בלתי רגילות. על התאגיד הבנקאי לנקוט בפעולות הנדרשות לצורך הטמעת הידע.

(ב) תאגיד בנקאי יקבע נהלים שיבטיחו את קיומם של סטנדרטים גבוהים לקבלת עובדים חדשים בהתאם לאופי התפקיד.

(ג) לעניין סעיף זה, "עובדים" – לרבות עובדי חברות כוח אדם".

דברי הסבר

חידוד הנושא של הדרכת עובדים בתאגיד הבנקאי.

21. בסעיף 24 (אי-הענות של הלקוח) :
אחרי המילים : "לפתיחת חשבון וניהולו", יבוא : "ולמתן שירותים למבצע פעולה שאינו רשום כבעל או כמורשה חתימה בחשבון", ובסוף הסעיף יתווסף : "במקרה כאמור, ישקול התאגיד הבנקאי לדווח לרשות המוסמכת על פעולה בלתי רגילה (על פי סעיף 9 לצו)".

דברי הסבר

מתן שיקול דעת לתאגיד הבנקאי לדווח לרשות המוסמכת במקרה של אי-הענות של לקוח.

22. בסעיף 25 (דיווח לפיקוח על הבנקים, אחרי סעיף קטן (ג), יבוא :
"ד) תאגיד בנקאי ידווח מיידית לפיקוח על הבנקים כאשר תאגיד חוץ שבנק שולט או בעל עניין בו, או כאשר סניף של תאגיד בנקאי מחוץ לישראל אינם פועלים לפי הוראה זו, בשל עמידתה בסתירה לחוקים המקומיים".

דברי הסבר

הטלת חובת דיווח כאמור בסעיף.

23. בסעיף 27 (העברות כספים ומסמכים כספיים), סעיף קטן (א) יבוטל וסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יסומנו (א) ו-(ב) בהתאמה.

דברי הסבר

החובה המוטלת הורחבה ונכללה במסגרת התיקון לצו.

24. אחרי סעיף 28 יבוא :

א. "מדינות שאינן מיישמות בצורה נאותה את המלצות ארגון ה-FATF

29. תאגיד בנקאי נדרש לוודא שסניפים וחברות שבשליטתו במדינות שאינן מיישמות בצורה נאותה את המלצות ארגון ה-FATF, מקיימים את האמור בהוראה, כל עוד אינו עומד בסתירה לחוקים ותקנות מקומיים".

דברי הסבר

הוספת דרישה לבדיקות מוגברות שהתאגיד הבנקאי ינקוט על מנת לוודא ששלוחות חו"ל שלו הפועלות במדינות בסיכון מקיימות את ההוראה.

ב. "פעילות פיננסית מול בנקים הפועלים ברשות הפלסטינית"

יתווספו סעיפים 30 עד 34, כמפורט בהוראה.

דברי הסבר

שילוב בהוראה של האמור בחוזר מס' ח-06-2210 מיום 27 באוגוסט 2007, המסדיר את הקשרים בין מערכת הבנקאות בישראל לבין בנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלסטינית.

25. נספח "רשימת המדינות והטריטוריות בסיכון גבוה" – בוטל.

דברי הסבר

העברת ההתייחסות לרשימת המדינות והטריטוריות בסיכון גבוה לצו.

תחילה

26. תחילת התיקונים להוראה לפי חוזר זה היא לא יאוחר מיום 1.7.2010.

עדכון הקובץ

27. מצ"ב דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד

10-1-411 [10] (1/10)

להוציא עמוד

10-1-411 [9] (12/07)

בכבוד רב,

רוני חזקיהו

המפקח על הבנקים